

Miljøministeriet
Naturstyrelsen

Natura 2000-plan 2010-2015

Ejstrup Klit, Egvands Bakker og Lien med Underlien

Natura 2000-område nr. 21
Habitatområde H193 og H219

Kolofon

Titel:

Natura 2000-plan 2010-2015. Ejstrup Klit, Egvands Bakker og Lien med Underlien.

Natura 2000-område nr. 21
Habitatområde H193 og H219

Emneord:

Habitatdirektivet, Miljømålsloven, målsætninger, indsatsprogram, Natura 2000-planer, Ejstrup Klit, Egvands Bakker, Lien, Underlien.

Udgiver:

Miljøministeriet, Naturstyrelsen

Ansvarlig institution:

Naturstyrelsen
Niels Bohrs Vej 30
9220 Aalborg Ø
www.naturstyrelsen.dk

Copyright:

Naturstyrelsen, Miljøministeriet

Sprog:

Dansk

År:

2011

ISBE nr.

978-87-7091-095-8

ISBN nr.

978-87-7091-096-5

Dato:

1. december 2011

Forsidefoto: Ejstrup Klit

Fotograf: Nordjyllands Amt

Resume:

Natura 2000-plan for Ejstrup Klit, Egvands Bakker og Lien med Underlien (nr. 21). Natura 2000-planen skal sikre gunstig bevaringsstatus for områdets udpegede arter og naturtyper. Området og truslerne mod de udpegede naturtyper og arter beskrives, og der fastlægges målsætninger og indsatser for naturtyperne og arterne. Der foretages en strategisk miljøvurdering af planen.

Må citeres med kildeangivelse

Indhold

Forord	4
Natura 2000-planlægning	5
<i>Natura 2000-planen er bindende for myndighederne</i>	6
Områdebeskrivelse	7
Trusler mod områdets naturværdier	9
Igangværende pleje og genopretning	11
Tilstand og bevaringsstatus/prognose	12
<i>Vurdering af tilstand</i>	12
<i>Vurdering af bevaringsstatus/prognose</i>	16
Målsætning	20
<i>Overordnet målsætning for Natura 2000-området</i>	20
<i>Konkrete målsætninger for naturtyper og arter</i>	22
<i>Modstridende interesser</i>	23
Indsatsprogram	24
<i>Generelle retningslinjer</i>	25
<i>Konkrete retningslinjer</i>	26
<i>Forslag til mulige virkemidler</i>	27
Sammenhæng og synergi med vandplan	27
Strategisk miljøvurdering	28
Bilag 1. Kort over Natura 2000-områdets placering og afgrænsning	29
Bilag 2. Opsummering af Natura 2000-planen og mulige virkemidler	30
Bilag 3. Væsentlige naturforvaltningsmæssige opgaver	31
Bilag 4. Miljørapport for Natura 2000-planen	34

Foto: Claus Bjørn Larsen

Danmarks VIP-natur får egen bodyguard

Hvad har Skagens Gren, Silkeborgskovene og det Sydfynske Øhav til fælles? Eller klokkefrøen, fiskeørnen og gråsælen? De er alle en del af Danmarks særligt værdifulde natur, som vi er forpligtet til at passe godt på. Det samme gælder strandengen, højmosen og boblerevet. Natura 2000-områderne er et netværk af naturområder i EU, der indeholder særligt værdifuld natur set i et europæisk perspektiv. Natura 2000 skal sørge for, at alle 27 EU-lande drager omsorg for egne truede dyr, planter og natur.

Danmark har i alt 246 Natura 2000-områder. Hvert område får nu sin helt egen naturplan, der skal fungere som bodyguard. Det er i alt for mange år gået tilbage for naturens mangfoldighed. Nu skal planerne sørge for, at staten, kommuner og lodsejere drager omsorg for de naturtyper og plante- og dyrearter, der er truede sårbare eller sjældne i EU.

Ny natur på vej

Naturplanerne er den hidtil største naturindsats, der nogensinde er sat i værk i Danmark. Budgettet er ca. 1,8 mia. kroner og vil i stor udstrækning blive finansieret af EU's landdistriktsmidler. Den planlagte indsats dækker ca. 1.600 km², hvoraf de 40 km² er ny natur.

Der er planlagt hundredvis af nye vandhuller, som vil sikre levesteder for padder som klokkefrøen og vandsalamanderen. 200 km² løvskov skal beskyttes mod rydning, og flere hule, gamle og døde træer vil give levesteder for svampe, flagermus og insekter. Fiskeri på havet skal reguleres, så de unikke danske boblerev sikres mod at blive ødelagt af fiskeredskeer, og danske højmoser skal igen have mulighed for at få det bedre. Lige nu er de truet af udtørring og tilgroning. Med naturplanerne skal der ryddes krat og buske og gives bedre og mere naturlige vandforhold.

Tilbagegangen stoppes

Som ny miljøminister er jeg glad for, at vi nu har en plan for at stoppe naturens tilbagegang i Natura 2000-områderne. Der må ikke ske yderligere skade på naturen. Planerne har været for længe undervejs under VK-regeringen. Natura 2000-områderne blev udpeget i årene 1998-2004, og tilbagegangen skulle være standset allerede sidste år.

Danmarks nye SRSF-regering vil føre en mere aktiv og fremsynet naturpolitik. De 246 Natura-områder har nu hver en bodyguard, mens regeringen laver en plan for hele Danmark. Naturplan Danmark skal sætte ambitiøse mål – ikke blot for den natur som findes i Natura 2000-områderne, men for hele den danske natur.

Lad os så komme i gang !

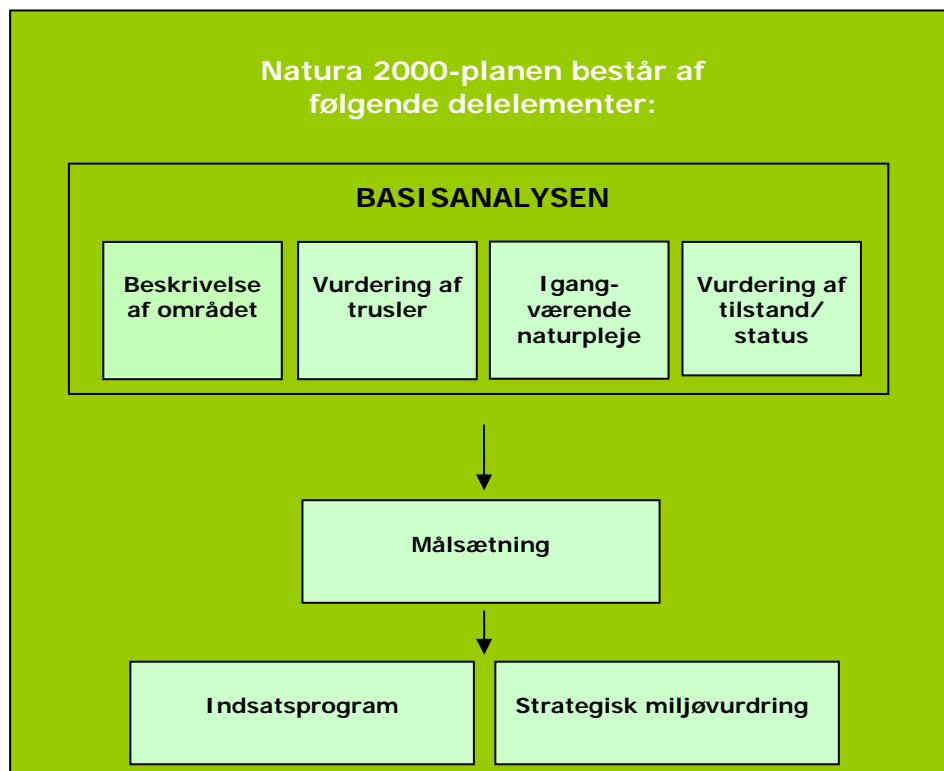
Med venlig hilsen
miljøminister Ida Auken

Natura 2000-planlægning

EU's Natura 2000-direktiver (Fuglebeskyttelses- og Habitatdirektiverne) forpligter Danmark til at gøre den nødvendige indsats for at sikre eller genoprette en række sjældne, truede eller karakteristiske naturtyper og arter. Gennem en målrettet indsats i de udpegede Natura 2000-områder bidrager Danmark til at sikre den europæiske natur og dens mangfoldighed.

Med henblik på at prioritere den nødvendige indsats udarbejder Naturstyrelsen en Natura 2000-plan, der dækker hvert af de udpegede beskyttelsesområder. Natura 2000-planen er en sammenfattende plan, som både indeholder Natura 2000-skovplan for de skovbevoksede fredskovpligtige arealer og Natura 2000-plan for øvrige områder samt arter.

Planen omfatter "udpegningsgrundlaget", dvs. de naturtyper og arter, som området er udpeget for. Natura 2000-planens indhold er vist i figur 1.

Figur 1. Opbygning af en Natura 2000-plan.

Natura 2000-plan

Natura 2000-planen er bindende for myndighederne

Natura 2000-planen er bindende, således at alle myndigheder i deres arealdrift, naturforvaltning eller ved udøvelse af deres beføjelser i henhold til lovgivningen i øvrigt skal lægge Natura 2000-planen til grund. Planen er vedtaget i 2011, hvorefter kommunalbestyrelserne og Naturstyrelsen udarbejder bindende handleplaner, som skal sikre gennemførelsen af Natura 2000-planen. Direkte statslig opfølgning i form af bekendtgørelser o.l. sker dog på grundlag af Natura 2000-planen. Offentlige lodsejere kan vælge at gennemføre Natura 2000-planen direkte i deres drifts- og plejeplaner.

Natura 2000-planen tilsidesætter ikke øvrig lovgivning, og den indsats, som iværksættes for at sikre planens gennemførelse, skal have de fornødne tilladelser, dispensationer m.v. på grundlag af konsekvensvurderinger mm. Der er ikke gennemført en konsekvensvurdering i henhold til habitatdirektivets artikel 6.3 af de enkelte planer, idet der ikke i planen er taget konkret stilling forvaltningsindsatsens præcise lokalisering eller valgt forvaltningsmetoder. Der er dog i Natura 2000-planen taget stilling til afvejning mellem modsatrettede naturinteresser i de tilfælde hvor sådanne allerede på nuværende tidspunkt i planlægningen kan forudses, og hvor en sådan afvejning er forbundet med og nødvendig for forvaltningen af området. Evt. konkrete konsekvenser af denne afvejning vil blive afklaret i forbindelse med gennemførelsen af planen og valg af virkemidler.

Natura 2000-planens målsætninger er bindende og skal desuden anvendes ved konsekvensvurdering i forbindelse med myndighedsudøvelse, jf. Miljøministeriets bekendtgørelse nr. 408 af 1. maj 2007 (ændret ved bekendtgørelse nr. 1443 af 11. december 2007 med senere ændringer) om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter.

Indsatsprogrammets retningslinjer er ligeledes bindende og danner grundlag for områdets handleplan og eventuelle drifts- og plejeplaner.

Natura 2000-planen koordineres med vandplanen for hovedvandopland Nordlige Kattegat og Skagerrak og bliver ligesom denne revideret hvert 6. år. De dele af Natura 2000-planen, der vedrører skovbevoksede fredskovspligtige arealer, revideres dog kun hvert 12. år.

Områdebeskrivelse

Natura 2000-området har et areal på 2347 hektar og afgrænses som vist på bilag 1. Natura 2000-området består af Habitatområde nr. H193 og H219. På Naturstyrelsens hjemmeside (www.naturstyrelsen.dk) samt i figur 2 og bilag 2 er der angivet hvilke naturtyper og arter, der udgør udpegningsgrundlaget for dette område.

Området domineres dels af et stort, sammenhængende og veludviklet klitlandskab, som er dannet på marint forland, dels af den markante og langstrakte kystskrænt Lien.

Lien-skrænten er Danmarks højeste indlandskystskrænt. Den er flere steder gennemskåret af dybe, skovbevoksede erosionskløfter, hvoraf Langdal, Dybdal og Fosdal hører til de mest markante. I hovedparten af de dybe kløfter er der udviklet fine kildevæld, ligesom der flere steder ved foden af skrænten findes rigkær og kildevæld. Her løber desuden Svenstrup Å. På skrænten findes flere steder meget værdifulde sure overdrev og kalkoverdrev.

Udpegningsgrundlag for Habitatområde nr. H193		
Naturtyper:	Forklit (2110)	Havtornklit (2160)
	Hvid klit (2120)	Grårisklit (2170)
	* Grå/grøn klit (2130)	Klitlavning (2190)
	* Klithede (2140)	* Enebærklit (2250)
Arter:	Hedepletvinge (1065)	

Udpegningsgrundlag for Habitatområde nr. H219		
Naturtyper:	Forklit (2110)	Tør hede (4030)
	Hvid klit (2120)	Enekrat (5130)
	* Grå/grøn klit (2130)	Kalkoverdrev (6210)
	* Klithede (2140)	* Surt overdrev (6230)
	Havtornklit (2160)	Tidvis våd eng (6410)
	Grårisklit (2170)	Urtebræmme (6430)
	Skovklit (2180)	* Kildevæld (7220)
	Klitlavning (2190)	Rigkær (7230)
	* Enebærklit (2250)	Bøg på mor (9110)
	Næringsrig sø (3150)	Ege-blandskov (9160)
	Vandløb (3260)	Stilkeke-krat (9190)
	Våd hede (4010)	* Elle- og askeskov (91E0)

Figur 2. Naturtyper og arter, der udgør udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området.

På det marine forland findes store og sammenhængende arealer med klitnaturtyper, hvoraf området ved Ejstrup Klit og Egvands Bakker er særligt veludviklet. Her findes yderst en zone med forstrand og veludviklede hvide klitter og dernæst en mosaik af grå/grøn klit og

Natura 2000-plan

Klithede med mindre forekomster af grårisklit, havtornklit og enebærklit. Bag denne zone ligger vidtstrakte arealer med lavbund, der gennemskæres af markante og ofte langstrakte klitter. Lavbundsarealerne udgøres af store forekomster af både decideret klitlavning og af den våde type klithede med bl.a. klokkelyng.

I Natura 2000-området indgår intensivt dyrkede arealer.

Vestlige ende af Lien-skrænten med afgræsset surt overdrev ved foden af skrænten.

Foto: Katrine Krogh Andersen.

I Natura 2000-området findes flere sjældne planter som hollandsk hullæbe, sand-frøstjerne, thy-gøgeurt, sump-hullæbe, purpur-gøgeurt, otteradet ulvefod, rundfinnet radeløv og skør bægerbregne. Der er desuden gjort fund af sjældne svampe i tilknytning til rigkær bevokset med pilekrat. Herudover er området værdifuldt for flere fuglearter samt krybdyr og padder. Særligt skydeterrænet rummer desuden et større antal sjældne insekter. Her må især fremhæves den truede dagsommerfugl hedepletvinge, der har en god bestand i de slåede brandbælter indenfor skydeområdet, samt på skovveje og åbne arealer omkring den afvandede sø, Store Vande. Hvidtjørnsmåler og okkergul bladmåler er andre sommerfugle, som findes i området.

Området er en vigtig lokalitet for flere ynglefugle, herunder sjældne arter.

*Dagsommerfuglen hedepletvinge har en god bestand i området.
Foto: Nordjyllands Amt.*

I basisanalyserne for Natura 2000-området Ejstrup Klit, Egvands Bakker og Lien med Underlien findes der en mere detaljeret gennemgang af området. Se [Naturstyrelsens hjemmeside](#).

Natura 2000-området ligger i Jammerbugt Kommune og indenfor vandplanområdet hovedvandopland Nordlige Kattegat og Skagerrak.

Trusler mod områdets naturværdier

I det følgende afsnit skal de oplyste trusler forstås som påvirkninger af naturtyper og arter, der er på udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området. Trusler er i den forbindelse aktuelt forekommende og konkrete påvirkningsfaktorer, der enkeltvis eller i samvirkning vil kunne forhindre, at naturtyperne og arterne opnår gunstig bevaringsstatus. Det kan dog også være potentielle påvirkningsfaktorer i det omfang, at der er viden om, at påvirkningerne periodevis er forekommet i området, men aktuelt ikke er til stede. Aktuelle påvirkninger, der f.eks. reguleres internationalt eller i anden sammenhæng, og derfor ikke er et anliggende for Natura 2000-planen, kan også fremgå, men vil ikke være en del af denne Natura 2000-plans indsatsprogram.

Arealreduktion/fragmentering af naturtyper øger risikoen for uddøen af naturtypenes tilknyttede arter, da beskedne og isolerede arealer ikke kan opretholde så mange og så store bestande, og da der er dårlige spredningsmuligheder. Fragmentering er især en trussel mod lysåbne habitatnaturtyper langs Lien-skrænten. Afvanding og tilgro-

Natura 2000-plan

ning har reduceret arealet af tør hede, kalkoverdrev, surt overdrev, kildevæld og rigkær væsentligt.

Næringsstofbelastning med kvælstof fra luften udgør en trussel mod de fleste arealer med habitatnatur. Luftbåren kvælstof deposition overskrider laveste ende af tålegrænseintervallet på alle arealer med grå/grøn klit, klithede, klitlavning, enebærklit, våd hede, tør hede, surt overdrev, tidvis våd eng og alle skovnaturtyperne.

For arealer med kalkoverdrev og kildevæld er laveste ende af tålegrænseintervallet overskredet på henholdsvis 89 og 61 % af arealet, hvorfor kvælstof deposition også for disse naturtyper udgør en væsentlig trussel.

På baggrund af den kommunale baggrundsdeposition vurderes den laveste ende af tålegrænseintervallet også at være overskredet på arealer med forklit, hvid klit, havtornklit og grårisklit.

Luftbåren kvælstof deposition er også en trussel mod levesteder for hedepletvinge.

I Natura 2000-området er der dyrkede marker og store ekstensivt afgræssede og gødskede arealer. Da naturtyper, som grænser direkte op til dyrkede arealer, kan være udsat for randpåvirkning, er næringsbelastning i form af tilførsel fra dyrkede arealer en trussel mod flere af habitatnaturtyperne.

Pesticider og gifte fra det dyrkede land vil på grund af randeffekt påvirke tilstødende habitatnaturtyper negativt.

Tilgroning med høje græsser og urter samt træer og buske er en væsentlig trussel i store områder med lysåbne naturtyper. Især er en stor del af Lien-skrænten under tilgroning i uigennemtrængelig krat og skov. Mange af arealerne med kalkoverdrev, surt overdrev og tør hede er akut truet af tilgroning i vedplanter, og flere områder med rigkær og kildevæld for foden af skrænten er groet helt til med især pilebuske.

I habitatområdet Lien med Underlien er tilgroning med problemarten gyvel et problem på de to overdrevstyper og hede.

Tilgroning af levesteder er også en trussel mod hedepletvinge, idet levestedsforholdene for arten forringes.

Uhensigtsmæssig hydrologi. Afvanding er en trussel for store arealer i Natura 2000-området. I klitområderne er klitlavningerne og de fugtige dele af klitheden negativt påvirket af afvanding, og i Lien-området er også især mange af rigkærene akut truet af afvanding. I store områder er afvandingen så markant, at det har medført varige skader på naturen i form af udtørring og tilgroning.

Uhensigtsmæssig drift. Grødeskæring og oprensning er en trussel mod habitatnaturtypen vandløb.

Intensiv skovdrift kan medføre, at skovnaturtyper forringes eller

ødelægges. Der er i øvrigt en utilstrækkelig beskyttelse af skovnaturtyper mod bl.a. konvertering til andre træarter.

Invasive arter er konstateret i områder med habitatnaturtyperne hvid klit, grå/grøn klit, klithede, tør hede, kalkoverdrev, surt overdrev, kildevæld og rigkær. Invasive arter fortrænger den naturlige vegetation, hvorfor de udgør en trussel mod habitatnaturtyperne. I klitnaturtyperne forekommer invasive nåletræer, rynket rose og mosset stjerne-bredribbe. I habitatområdet Lien med Underlien er der opvækst af rynket rose og invasive nåletræer i store dele af de to overdrevstyper og på hederne. Kæmpe-bjørneklo er talrig i området ved Hjuldal, hvor arten udgør en trussel mod nærområdets kildevæld og overdrev.

Bjergfyr er en trussel i områder med klitnaturtyper i Natura 2000-området.

Foto: Katrine Krogh Andersen.

Igangværende pleje og genopretning

Hele Natura 2000-området er omfattet af fredningen for Lien, Fosdalen og Sandmosen. Der er tale om en fredning til sikring af de landskabelige, natur- og kulturhistoriske, kulturgeografiske og rekreative værdier i området. Fredningen påkræver, at området skal sikres som et sammenhængende, åbent kystlandskab omfattende den markante kystskrænt Lien og dennes forland, herunder særligt de naturtyper og arter, der udgør udpegningsgrundlaget for en væsentlig del af området som habitatområde.

Fredningsnævnet har fastsat bestemmelser i fredningen, der bl.a. skal regulere arealernes udnyttelse og drift. Størstedelen af arealerne må således ikke gødskes eller sprøjtes (bortset fra kemisk be-

kæmpelse af bjørneklo). Der er desuden restriktioner på dræning og grøftning i størstedelen af arealerne.

Via LIFE-projekter og statens egne plejeplaner er der foretaget markante rydninger af især bjerg-fyr indenfor området ved Ejstrup Klit.

For skovnaturtyper på statens arealer er der begrænsninger i driften for ege-blandskoven ved Fosdal.

Nordjyllands Amt havde i 1999 lavet en plejeplan for Dybdalen indeholdende habitatnatur-arealer af rigkær, surt overdrev/tør hede og kalkoverdrev.

Jammerbugt Kommune har foretaget bekæmpelse af bjørneklo på arealer i kanten af Natura 2000-området nær Tranum.

Jammerbugt Kommune har været par i ansøgning om tilskud til natur- og miljøprojekter på Lien, og der er i januar 2011 givet tilsagn om tilskud til et planlægningsprojekt med fokus på naturpleje og lodsejere af habitatnatur.

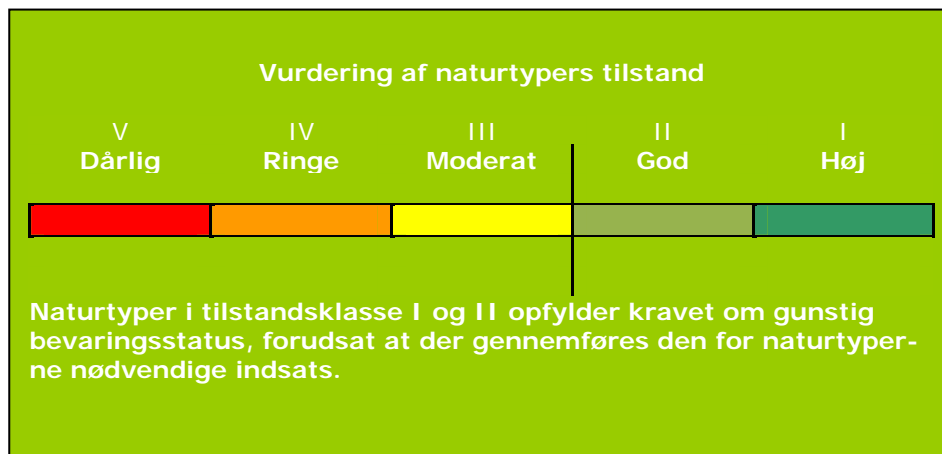
Tilstand og bevaringsstatus/prognose

For nogle naturtyper er der udviklet et system til vurdering af den enkelte naturtypes aktuelle *tilstand*, som er et udtryk for typens aktuelle naturindhold og en række andre målbare faktorer.

Bevaringsstatus for naturtyper og arter er derimod en vurdering af, hvordan deres tilstand vil være i fremtiden, såfremt der ikke sker ændringer i udnyttelsen og i de trusler, der eksisterer i dag. Der er således tale om en *prognose* for arternes og naturtypernes udviklingsretning. I de følgende afsnit er der nærmere beskrevet tilstand og bevaringsstatus/prognose for områdets naturtyper og arter.

Vurdering af tilstand

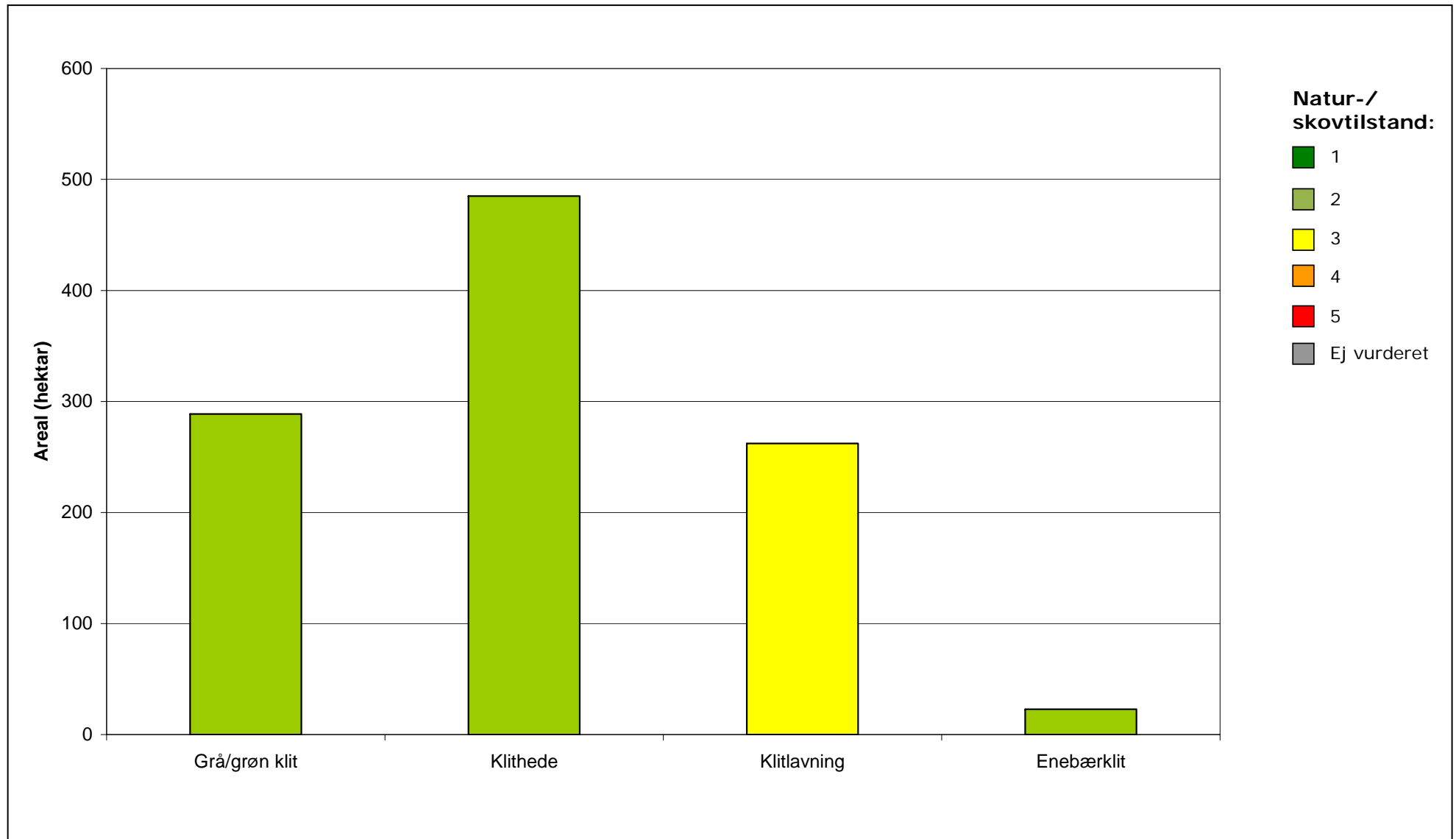
Der er foretaget en vurdering af tilstanden i 23 lysåbne naturtyper og 10 skovtyper, der er kortlagt i basisanalyserne. Desuden er tilstanden vurderet for udvalgte forekomster af 5 søtyper. Vurderingen bygger på et system, der inddeler forekomster af Habitatdirektivets naturtyper i 5 tilstandsklasser (figur 3), hvor I (høj) er bedst og V (dårlig) er værst. Som led i beregningen af tilstanden beregnes både et artsindeks, baseret på indholdet af plantearter i en cirkel med radius på 5 m, og et strukturindeks, baseret på vegetationshøjden, opvækst af vedplanter, forekomst af drængrøfter m.m. Både artsindekset og strukturindekset har værdier mellem 0 og 1 på referenceskalaen, hvor 1 er den bedste naturtilstand, og 0 er den dårligste. For skovnaturtyperne baseres strukturindeks bl.a. på omfang af jordbearbejdning, afvandringsforhold, forekomst af invasive arter og træ-kronernes lagdeling i forskellige etager.

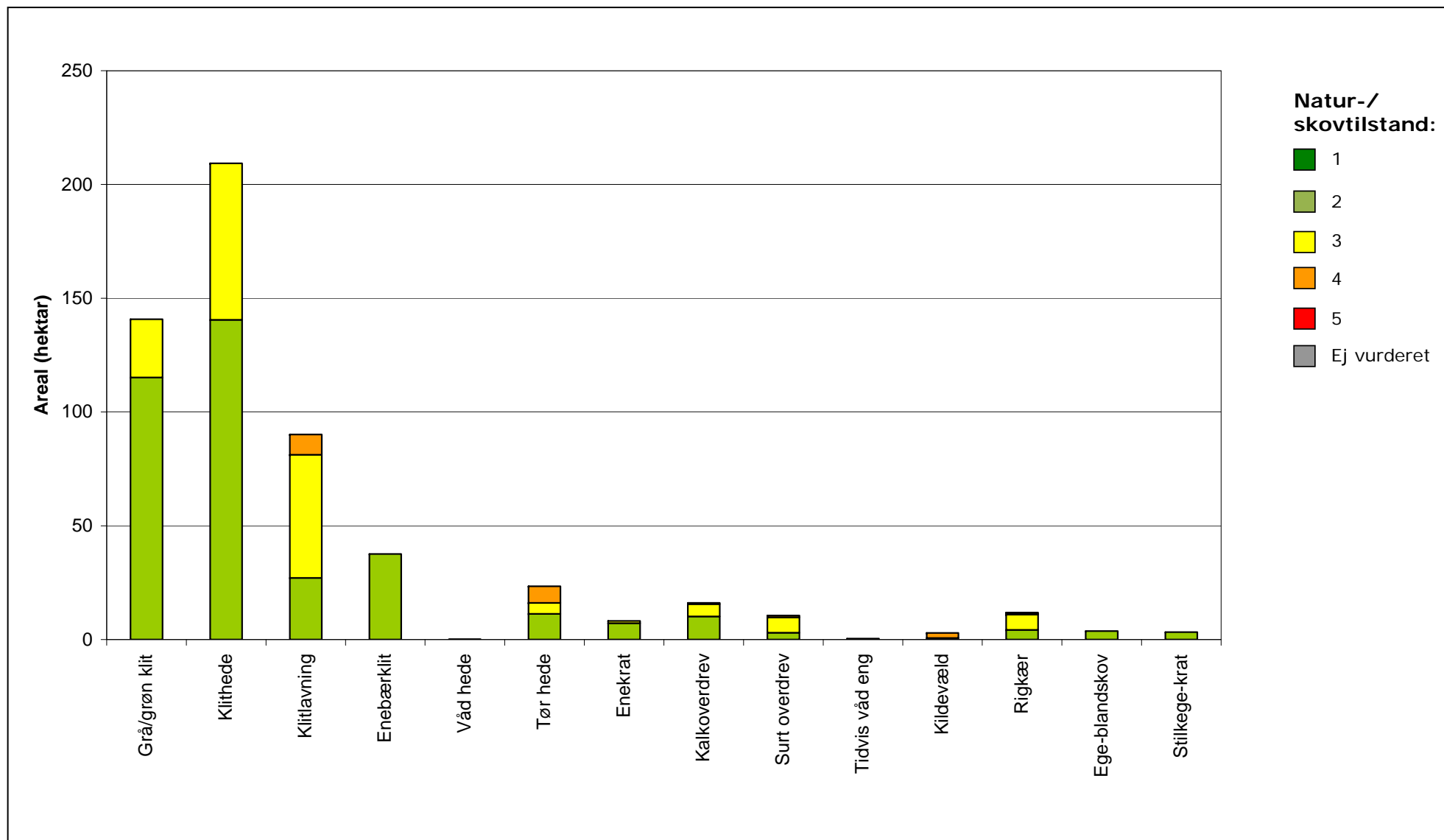
Figur 3. Tilstandsklasser for naturtyper.

Strukturindeks og artsindeks vægtes sammen til et samlet naturtilstandsindex, der beskriver habitatnaturtypens samlede natur/skovtilstand på arealet. Et højt strukturindeks kombineret med et lavt artsindeks viser, at naturarealet har forudsætninger for et højt naturindhold, men at de karakteristiske arter ikke er til stede. Et højt artsindeks kombineret med et lavt strukturindeks kan anvendes som et redskab til at lokalisere artsrige forekomster med et stort behov for pleje eller anden indsats.

I figur 4 er vist natur/skovtilstanden for Natura 2000-områdets naturtyper. Kun en mindre del af vandhullerne er tilstandsvurderet og er derfor ikke medtaget i figuren.

Figur 4a. Natur-/skovtilstand for de af Natura 2000-områdets naturtyper, som er tilstandsvurderet for H193.

Figur 4b. Natur-/skovtilstand for de af Natura 2000-områdets naturtyper, som er tilstandsvurderet for H219.

Af figur 4a og 4b fremgår det, at flere af de kortlagte lysåbne naturarealer i Natura 2000-området har ugunstig naturtilstand. Det kortlagte areal med skovnaturtyper har gunstig skovtilstand.

Af klitnaturtyperne i området er især klitlavningerne i dårlig naturtilstand.

I habitatområdet Ejstrup Klit og Egvands Bakker er alle områder med klitlavning i ugunstig tilstand (klasse III), og i habitatområdet Lien med Underlien er størstedelen af klitlavningerne ligeledes i ugunstig tilstand (klasse III og IV). Disse områder er bl.a. præget af afvanding.

Flere af de rigkær og kildevæld, som er i ugunstig naturtilstand, er ligeledes præget af markant afvanding. Der er desuden store problemer med tilgroning i vedplanter og høje urter. Ugunstig naturtilstand i områder med tør hede, kalkoverdrev og surt overdrev kan ligeledes bl.a. henføres til den massive tilgroning især på Lien-skrænten. Desuden forekommer invasive arter eller problemarter i flere af områderne.

For skovnaturtypen bøg på mor gælder, at den kun er fundet på mindre arealer i mosaik med andre skovnaturtyper. Der er ikke registreret specifikke data (herunder arealdata) for denne skovnaturtype, hvorfor det ikke er muligt at vurdere skovtilstanden samt bevaringsprognosen.

Der findes i alt ca. 41 søer og vandhuller på sammenlagt 10,7 ha i Natura 2000-området. Ingen af søerne er blevet tilstandsvurderet.

Se kort med tilstandsvurdering af de enkelte forekomster i Natura 2000-området på [Naturstyrelsens hjemmeside](#) under "Se på kort".

Der er endnu ikke udviklet et system til vurdering af tilstanden for en række lysåbne naturtyper, marine naturtyper, større søer, vandløb samt fugle og andre arter.

Vurdering af bevaringsstatus/prognose

Miljømålsloven og skovloven fastsætter som et overordnet mål, at naturtyper og arter, som Natura 2000-områderne er udpeget for, skal have en gunstig bevaringsstatus. Gunstig bevaringsstatus er defineret i Habitatdirektivet (figur 5).

Gunstig bevaringsstatus

En naturtypes "bevaringsstatus" anses for "gunstig", når

- det naturlige udbredelsesområde og de arealer, det dækker inden for dette område, er stabile eller i udbredelse, og
- den særlige struktur og de særlige funktioner, der er nødvendige for dets opretholdelse på langt sigt, er til stede og sandsynligvis fortsat vil være det i en overskuelig fremtid, samt når
- bevaringsstatus for de arter, der er karakteristiske for den pågældende naturtype, er gunstig

En arts "bevaringsstatus" anses for "gunstig", når

- data vedrørende bestandsudviklingen af den pågældende art viser, at arten på langt sigt vil opretholde sig selv som en levedygtig bestanddel af dens naturlige levesteder, og
- artens naturlige udbredelsesområde hverken er i tilbagegang, eller der er sandsynlighed for, at det inden for en overskuelig fremtid vil blive mindsket, og
- der er og sandsynligvis fortsat vil være et tilstrækkeligt stort levested til på langt sigt at bevare dens bestande

Figur 5. Habitatdirektivets definition af gunstig bevaringsstatus på biogeografisk niveau for naturtyper og arter.

Gunstig bevaringsstatus skal generelt opnås inden for hver af Danmarks to biogeografiske regioner, nemlig den kontinentale og den atlantiske region. Gunstig bevaringsstatus skal dog ifølge EU's vejledning til direktivets artikel 6 også anvendes på de enkelte Natura 2000-områder, men der findes ingen retningslinjer for, hvorledes denne vurdering skal foretages. Den første Natura 2000-plan laves på grundlag af tilgængelig viden og derfor alene ud fra en prognose for de enkelte naturtyper og arters udvikling.

Prognosen for de kortlagte naturtyper er bestemt på områdeniveau ud fra de enkelte forekomsters natur/skovtilstand og aktuelle trusler og inddeles i *gunstig* eller *ugunstig prognose*. Naturtyper i tilstandsklasse I (høj tilstand) eller II (god tilstand) har en gunstig prognose, hvis det vurderes, at tilstanden også kan opretholdes på langt sigt. I mange tilfælde forudsætter det, at der gennemføres den for naturtyperne nødvendige indsats i form af naturpleje, begrænsning af næringsstofftilførsel, forbedring af hydrologiske forhold m.m.

Prognosen for de øvrige naturtyper og alle arterne er baseret på den bedste tilgængelige viden. Her benyttes begreberne *vurderet gunstig*, *vurderet ugunstig* og *ukendt prognose*.

Natura 2000-plan

I Natura 2000-området er der foretaget følgende vurdering af prognosen for naturtyper og arter:

Prognosen er gunstig eller vurderet gunstig for:

- Ingen af arterne eller naturtyperne på udpegningsgrundlaget.

Prognosen er ugunstig eller vurderet ugunstig for:

- Forklit på grund af at laveste ende af tålegrænseintervallet for kvælstof-deposition vurderes at være overskredet på hele arealet.
- Hvid klit på grund af invasive arter (rynket rose) og at laveste ende af tålegrænseintervallet for kvælstof-deposition vurderes at være overskredet på hele arealet.
- Grå/grøn klit på grund af at laveste ende af tålegrænseintervallet for kvælstof-deposition er overskredet på hele arealet samt tilgroning og invasive arter/problemarter
- Klithede på grund af at laveste for kvælstof-deposition er overskredet på hele arealet samt afvanding, tilgroning og invasive arter/problemarter.
- Klitlavning på grund af at laveste ende af tålegrænseintervallet for kvælstof-deposition er overskredet på hele arealet, og på grund af at over 25 % af arealet er i strukturklasse III-V som følge af eksempelvis afvanding, tilgroning og invasive arter/problemarter.
- Havtornklit og grårisklit på grund af at laveste ende af tålegrænseintervallet for kvælstof-deposition vurderes at være overskredet på hele arealet.
- Enebærklit på grund af at laveste ende af tålegrænseintervallet for kvælstof-deposition er overskredet på hele arealet samt tilgroning.
- Våd hede på grund af tilgroning og at laveste ende af tålegrænseintervallet for kvælstof-deposition er overskredet på hele arealet.
- Tør hede på grund af at laveste ende af tålegrænseintervallet for kvælstof-deposition er overskredet på hele arealet, og på grund af at over 25 % af arealet er i strukturklasse III-V som følge af tilgroning og invasive arter/problemarter.
- Enekrat på grund af tilgroning og invasive arter/problemarter.
- Kalkoverdrev på grund af tilgroning, invasive arter/problemarter og over 25 % af arealet er i strukturklasse III-V, samt at laveste ende af tålegrænseintervallet for kvælstof-deposition er overskredet på størstedelen arealet.
- Surt overdrev på grund af tilgroning, invasive arter/problemarter og over 25 % af arealet er i strukturklasse III-V samt at laveste ende af tålegrænseintervallet for kvælstof-deposition er overskredet på hele arealet.
- Tidvis våd eng på grund af at laveste ende af tålegrænseintervallet for kvælstof-deposition er overskredet på hele arealet og på grund af at over 25 % af arealet er i strukturklasse III-

Natura 2000-plan

- V, som følge af f.eks. tilgroning.
- Kildevæld på grund af at laveste ende af tålegrænseintervallet for kvælstof-deposition er overskredet på over halvdelen af arealet, og på grund af at over 25 % af arealet er i strukturklasse III-V som følge af tilgroning, afvanding, randpåvirkning fra dyrkede arealer, invasive arter/problemarter.
- Riggær på grund af at over 25 % af arealet er i strukturklasse III-V som følge af tilgroning, afvanding, randpåvirkning fra dyrkede arealer, samt invasive arter/problemarter.
- Bøg på mor, ege-blandskov og stilkege-krat på grund af at laveste ende af tålegrænseintervallet for kvælstof-deposition er overskredet på hele arealet.
- Vandløb på grund af uhensigtsmæssig drift.

Prognosen er ukendt for:

- Urtebræmme, da naturtypen ikke er registreret i området.
- Næringsrig sø på grund af mangelfuld viden om naturtypen i området.
- Skovklit og elle- og askeskov, da den ikke er fundet i forbindelse med skovkortlægningen
- Hedepletvinge, da viden om bestanden i området er usikker.

*Ene i Ejstrup Klit. Arten er karakteristisk for naturtypen enebærklit.
Foto: Katrine Krogh Andersen.*

Målsætning

Det overordnede mål er at sikre eller genoprette gunstig bevaringsstatus for de naturtyper og arter, der udgør udpegningsgrundlaget i de enkelte Natura 2000-områder (jf. dog nedenfor om eventuelle modstridende interesser).

Der opstilles en **overordnet målsætning** for området. Den overordnede målsætning angiver det overordnede sigte for, hvorledes området skal udvikle sig både for at sikre områdets integritet og en gunstig bevaringsstatus for arter og naturtyper. Målsætningen skal endvidere fremhæve de naturtyper og arter, der udgør den største arealandel af området, og endelig fremhæves forekomster af naturtyper og arter, der har stor vigtighed på nationalt og/eller biogeografisk niveau. En vurdering af denne betydning foretages efter følgende kriterier:

- Stort areal, levested eller bestand
- Få forekomster
- Truede naturtyper og arter
- Særlige danske ansvarsområder

Der opstilles desuden mere **konkrete målsætninger**, der fastlægger de langsigtede mål for udviklingen i areal og tilstand for de enkelte naturtyper og arters levesteder. Målfastsættelsen tager udgangspunkt i den tilstand, som er vurderet for naturtyper og arters levested efter tilstandsvurderingssystemet. Hvor der ikke er udviklet et sådant system, skal gunstig bevaringsstatus sikres eller genoprettes på baggrund af bedste faglige viden.

Såvel overordnet målsætning som de konkrete målsætninger rækker ud over 1. planperiode og beskriver en tilstand, der tager hensyn til potentialet i de lokale naturforhold. Målsætningerne afspejler desuden en afvejning af eventuelle modstridende interesser efter retningslinjer angivet i Skov- og Naturstyrelsen 2009: "Retningslinjer for den statslige Natura 2000-planlægning: Målfastsættelse og indsatsprogram".

Overordnet målsætning for Natura 2000-området

Baggrund for overordnet målsætning:

I Ejstrup Klit, Egvands Bakker og Lien med Underlien-området er der særlig fokus på klitnaturtyperne på det marine forland samt på de lysåbne naturtyper på og ved foden af Lien-skrænten.

Klitnaturtyperne er betydningsfulde på grund af deres betydelige udstrækning i området. I Natura 2000-området er der kortlagt mere end 5 % af Danmarks samlede areal i den kontinentale region af grå/grøn klit (7 %), klithede (14 %), klitlavning (16 %) og enebærklit (20 %).

På og ved foden af Lien-skrænten findes værdifulde forekomster af kildevæld og de truede naturtyper kalkoverdrev, surt overdrev og rigkær. Af andre truede naturtyper i området findes våd hede, tør

hede og tidvis våd eng.

I Natura 2000-området er der også fokus på den truede dagsommerfugl hedepletvinge.

Natura 2000-området indeholder et potentiale for udvidelse af arealet med klitlavning, tør hede, surt overdrev, kalkoverdrev, rigkær og kildevæld. Naturtyperne har tidligere haft en større udbredelse i området.

- *Det overordnede mål for området er: at naturtyper og arter på udpegningsgrundlaget opnår gunstig bevaringsstatus. Målet er, at området udgør et lysåbent, lavtvoksende og sammenhængende klitlandskab på det marine forland med udbredte levesteder for hedepletvinge samt artsrige, store og sammenhængende lysåbne naturarealer på og ved foden af kystskrænten. Den udstrakte klitnatur, hvor de i nationalt og biogeografisk henseende store arealer med naturtyperne grå/grøn klit, klithede, klitlavning og enebærklit sikres. Arealet med klitlavning øges. Områdets forekomster af de truede naturtyper våd hede, tør hede, surt overdrev, kalkoverdrev, tidvis våd eng og rigkær sikres ligeledes. Særlig fokus rettes her mod kalkoverdrev, sure overdrev og rigkær på og ved foden af Lien-skrænten. For disse naturtyper samt for kildevæld og tør hede øges arealet. Nyere tilgroning med stilkege-krat nedprioriteres til fordel for de lysåbne habitatnaturtyper. Der sikres endvidere velegnede levesteder for den truede dagsommerfugl hedepletvinge. Søerne i området sikres god tilstand og god vandkvalitet. Områdets økologiske integritet sikres i form af en for naturtyperne hensigtsmæssig hydrologi og drift/pleje, som omfatter bekæmpelse af invasive arter og problemarter, en lav næringsstofbelastning og gode sprednings- og etableringsmuligheder arterne.*

*Klitlandskab ved Ejstrup. I klitterne indgår flere naturtyper i mosaik.
Foto: Katrine Krogh Andersen.*

Konkrete målsætninger for naturtyper og arter

Der opstilles følgende konkrete målsætninger, som fastlægger de langsigtede mål for naturtyper og arter i Ejstrup Klit, Egvands Bakker og Lien med Underlien:

- *Naturtyper og arter skal have en gunstig bevaringsstatus.*
- *For naturtyper og for arters levesteder, der er vurderet til natur/skovtilstandsklasse I eller II og gunstig prognose skal udviklingen i deres areal og tilstand være stabil eller i fremgang.*
- *For naturtyper og arters levesteder, der er vurderet til natur/skovtilstandsklasse III-V og/eller ugunstig prognose skal udviklingen i deres natur/skovtilstand være i fremgang, således at der opnås natur/skovtilstand I-II og gunstig bevaringsstatus, såfremt de naturgivne forhold giver mulighed dertil. Det samlede areal af naturtypen/levestedet skal være stabilt eller i fremgang, hvis naturforholdene tillader det. Navnlig for skovnaturtyperne kan der være tale om en dynamisk situation, hvor det ikke nødvendigvis er de samme forekomster, der over tid bidrager til arealmålet.*
- *For naturtyper og arter uden tilstandsvurderingssystem og/eller med en ukendt prognose er målsætningen gunstig bevaringsstatus. Det betyder, at tilstanden og det samlede areal af levestederne for områdets udpegede arter stabiliseres eller øges, således at der er grundlag for nedennævnte bestandstal*

eller – for arter uden bestandstalsmål – grundlag for tilstrækkelige egnede yngle- og fourageringsområder

- *Arternes levesteder sikres et grundlag for opretholdelse af levedygtige bestande med mulighed for genudveksling mellem delpopulationer, samt nyetablering af delpopulationer.*
- *Naturtypeforekomster i artsklasse I målsættes til tilstandsklasse I og skal søges udvidet/sammenkædet, hvis de naturgivne forhold gør det muligt. Dette drejer sig om arealer med grå/grøn klit, tør hede, enekrat, kalkoverdrev og surt overdrev.*
- *Arealet med klitlavning øges på længere sigt og forekomsterne søges sammenkædet, hvor de naturgivne forhold gør det muligt.*
- *Arealet med surt overdrev og kalkoverdrev udvides tilsammen med ca. 1/3, og forekomsterne søges sammenkædet, hvor de naturgivne forhold gør det muligt.*
- *Arealet med rigkær og kildevæld udvides tilsammen med ca. 2/3, og forekomsterne søges sammenkædet, hvor de naturgivne forhold gør det muligt.*
- *Arealet med tør hede udvides med ca. 10 %, og forekomsterne søges sammenkædet, hvor de naturgivne forhold gør det muligt.*
- *Hedepletvinge sikres gunstig bevaringsstatus. Velegnede levesteder for arten sikres, og det sikres, at der er trædesten eller spredningskorridorer mellem bestande i Natura2000-området.*

Modstridende interesser

En målsætning om gunstig bevaringsstatus for en bestemt naturtype kan indebære en nedprioritering af en anden naturtype eller art, og det er nødvendigt at foretage et valg.

Visse naturtyper kan kun opretholdes på bekostning af andre naturmæssige interesser.

I dette Natura 2000-område medfører den naturlige succession at havtornklit, grårisklit og enebærklit langsomt breder sig på bekostning af andre klitnaturtyper.

I Habitatområdet Lien med Underlien kan der desuden være modsatrettede naturinteresser i forbindelse med udvikling af arealer med tør hede, surt overdrev til enekrat og stilkeke-krat.

Ved naturpleje i området tages der hensyn til dette forhold, så balancen mellem naturtyperne på udpegningsgrundlaget opretholdes og målsætningen om gunstig bevaringsstatus for alle typerne opfyldes. Nyere tilgroning med stilkeke-krat bør dog generelt nedprioriteres til fordel for de lysåbne habitatnaturtyper.

*Tilgroede §3-områder kan ved den rette naturpleje ændres til habitatnatur. På billedet ses afgræsset rigkær opgrænsende til stærkt tilgroet §3-område i habitatområdet Lien med Underlien.
Foto: Katrine Krogh Andersen.*

Indsatsprogram

Opfyldelsen af Habitat- og Fuglebeskyttelsesdirektivernes krav om gunstig bevaringsprognose er en opgave, som strækker sig over lang tid og kræver en omfattende indsats over flere planperioder. Det er derfor nødvendigt at prioritere indsatsen i den enkelte planperiode. Den nationale prioritering af indsatsen i 1. planperiode er formuleret i 4 sigtelinjer, som lægger niveauet for indsatsen i planperioden. Sigtelinjerne er beskrevet i bilag 3.

Indsatsprogrammet, der bygger på de 4 sigtelinjer, beskriver indsatsen i den første planperiode 2010-2015 (for skovbevoksede fredskovspligtige arealer dog frem til 2021).

Indsatsprogrammet består af en række **generelle retningslinjer**, som skal sikre den eksisterende naturtilstand. De generelle retningslinjer gælder for alle arter og naturtyper på udpegningsgrundlaget, og den nødvendige indsats vil efterfølgende blive konkretiseret i de kommunale/statslige handleplaner.

Indsatsprogrammet består desuden af en række **konkrete retningslinjer**, som skal sikre små naturarealer, ubeskyttede naturarealer og særligt truede arter og naturtyper. De konkrete retningslinjer giver

en nærmere beskrivelse af den indsats, som i disse særlige tilfælde skal indarbejdes i de kommende handleplaner.

Indsatsprogrammet indeholder ikke bindende krav til kommunernes, Naturstyrelsens eller andre offentlige lodsejeres brug af de virkemidler og tiltag, som skal sikre den nødvendige indsats. Tiltag prioriteres og konkretiseres i handleplanerne eller i andre opfølgende tiltag.

Indsatsprogrammet for Natura 2000-området omfatter nedenstående generelle og konkrete retningslinjer, som tillige er vist oversigtligt i bilag 2.

Generelle retningslinjer

Indsatser efter Sigtelinje 1. Areal og tilstand af udpegede naturtyper og levesteder for udpegede arter må ikke gå tilbage eller forringes.

- 1.1 *Reduktion af kvælstof-deposition fra luften på områdets habitatnaturtyper sker ved administration af husdyrgodkendelsesloven, der med ændringen af 10. februar 2011 har fastlagt et særligt beskyttelsesniveau af hensyn til bevaringsmålsætningen i Natura 2000-planlægningen. Den øvrige tilførsel af næringsstoffer til naturtyperne reduceres, herunder fra dræntilløb og fodring. For marine naturtyper, søer og vandløb reguleres tilførslen af næringsstoffer via vandplanen*
- 1.2 *Der sikres den for naturtyperne mest hensigtsmæssige hydrologi i arealer med klithede (fugtige dele), klitlavning, kildevæld og rigkær herunder levesteder for hedepletvinge. Det undersøges nærmere, hvor der er behov for at skabe mere hensigtsmæssig hydrologi i skovnaturtyperne, og disse steder sikres den for skovnaturtyperne mest hensigtsmæssig hydrologi.*
- 1.3 *De lysåbne terrestriske naturtyper sikres en hensigtsmæssig ekstensiv drift og pleje. Skovnaturtyperne sikres en skovnaturtypebevarende drift og pleje. I særlige tilfælde kan permanent ophør af drift i skovnaturtyper (urørt skov) være nødvendig for at opfylde direktivforpligtigelsen primært på arealer, som i forvejen i en længere periode har haft minimal eller ingen hugst.*
- 1.4 *Vandløb inden for området sikres gode fysiske forhold og kontinuitet. Denne indsats sikres via vandplanlægningen.*
- 1.5 *Der sikres velegnede levesteder for hedepletvinge.*
- 1.6 *Invasive arter og problemarter som rynket rose, bjergfyr, kæmpe-bjørneklo og gyvel bekæmpes og deres spredning forebygges efter bedst kendte viden.*

Konkrete retningslinjer

Indsatser efter sigtelinje 2. Små og fragmenterede habitatnaturtyper og levesteder for arter, som ikke kan opretholdes ved drift af det nuværende areal alene, sikres ved arealudvidelse, sammenkædning af arealer, pleje af naboarealer og/eller etablering af spredningskorridorer.

- 2.1 *Forekomsterne af tør hede, kalkoverdrev, surt overdrev og rigkær udvides og søges sammenkædet, hvor de naturgivne forhold gør det muligt.*
- 2.2 *Arealet med kildevæld udvides med ca. 2 ha.*

Indsatser efter sigtelinje 3. Naturtyper og levesteder, som ikke er beskyttet af natur- og miljølovgivningen skal sikres.

- 3.1 *Skovnaturtyper sikres. Der kan dog være tale om en dynamisk situation, hvor det ikke nødvendigvis er de samme forekomster, der over tid bidrager til sikring af en skovnaturtype.*
- 3.2 *Konstaterede forekomster af habitatnaturtyper, der ikke er omfattet af lovgivningen, sikres mod ødelæggelse.*

Indsatser efter sigtelinje 4. Der skal gøres en særlig indsats for naturtyper og arter, hvis biogeografiske status er i fare for at blive alvorligt forringet i 1. planperiode.

- 4.1 *Arealet med kalkoverdrev og surt overdrev udvides med sammenlagt 4-8 ha.*
- 4.2 *Arealet med rigkær udvides med 6-12 ha.*
- 4.3 *Arealet med tør hede udvides med ca. 2 ha.*
- 4.4 *Levesteder for hedepletvinge sikres. Det sikres, at der er trædesten eller spredningskorridorer mellem bestande i Natura2000-området.*

*Langs Lien-skrænten findes flere arealer med tilgroede overdrev.
Foto: Nordjyllands Amt.*

Forslag til mulige virkemidler

Kommunerne, Naturstyrelsen og andre offentlige lodsejere/myndigheder udarbejder handleplaner, vælger virkemidler og foretager den konkrete forvaltning indenfor rammerne af indsatsprogrammet. Mulige virkemidler nævnt i bilag 2 skal derfor betragtes som eksempler på, hvorledes indsatsprogrammet kan gennemføres.

Sammenhæng og synergi med vandplan

Natura 2000-planen er koordineret med vandplanen. Ifølge Vandrammedirektivet må tilstanden af vandområderne ikke forringes, og vandplanens indsatsprogram vil generelt forbedre den eksisterende vandkvalitet i større søer, vandløb, fjorde og kystvande. Forbedringen sker ved reduktion i tilførslen af næringsstoffer og miljøfarlige stoffer samt stedvis sikring af en mere naturlig hydrologi i ådale. Vandplanen vil desuden forbedre de fysiske forhold og sikre kontinuiteten på udvalgte vandløbsstrækninger. Disse indsatser forventes i de fleste tilfælde at bidrage til at forbedre tilstanden i de vandafhængige habitatnaturtyper og i levestederne for de arter, der er tilknyttet vand.

Natura 2000-plan

Der er gode muligheder for at opnå andre synergieffekter mellem de 2 planer, men i enkelte tilfælde kan der opstå konflikter, f.eks. hvor indsats efter vandplanen medfører oversvømmelser af habitatnaturtyper eller levesteder for arter.

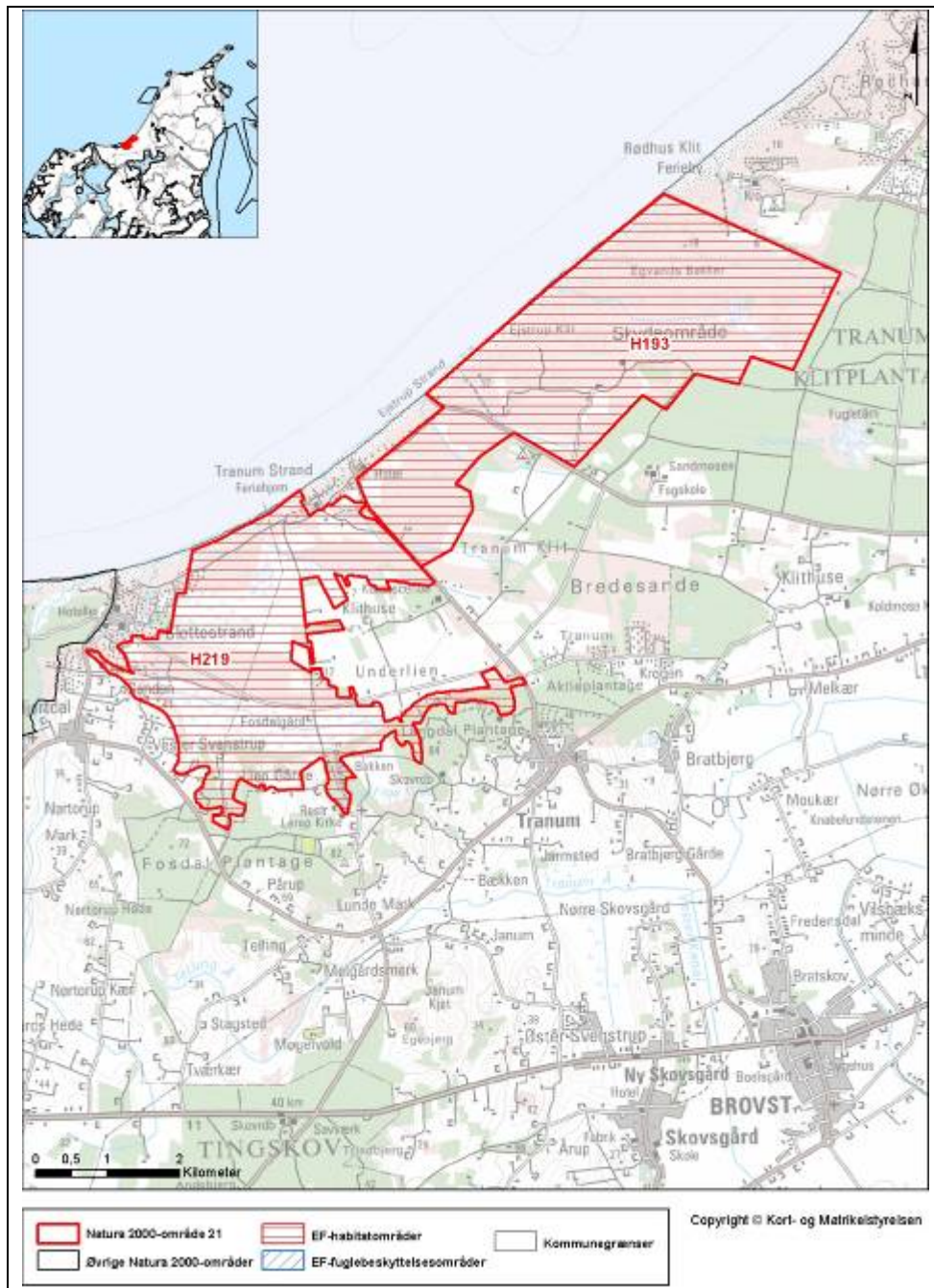
Planlagt indsats efter vandplanen der kan påvirke udpegningsgrundlaget i et Natura 2000-område væsentligt, skal konsekvensvurderes i henhold til habitatdirektivets artikel 6, stk. 3. Indsatsen kan i givet fald kun gennemføres, hvis det på grundlag af bedste faglige viden dokumenteres, at aktiviteten ikke vil skade bevaringsmålsætningen for området. Potentielle konflikter mellem Vand- og Natura 2000-planen skal som udgangspunkt være afdækket i forbindelse med vedtagelse af vandplanen.

Strategisk miljøvurdering

I medfør af Bekendtgørelse nr. 936 af 24. september 2009 af lov om miljøvurdering skal der foretages en miljøvurdering af planer og programmer, der omhandler fysisk planlægning og arealanvendelse, eller som kan påvirke et internationalt beskyttelsesområde væsentligt.

I bilag 4 er der udarbejdet en miljørapport, der belyser konsekvenserne ved at gennemføre Natura 2000-planen for område nr. 21.

Bilag 1. Kort over Natura 2000-områdets placering og afgrænsning

Natura 2000-område Ejstrup Strand, Egvands Bakker og Lien med Underlien, N21

Bilag 2. Opsummering af Natura 2000-planen og mulige virkemidler

En opsummering af Natura 2000-planens indhold, mål og indsatsprogram findes samlet i Bilag 2 - opdelt på de naturtyper og arter, der udgør udpegningsgrundlaget for det på gældende Natura 2000-område.

Se www.naturstyrelsen.dk – under opslag om plan for dette Natura 2000-område

Bilaget indeholder endvidere en oversigt over mulige virkemidler, der er eksempler på, hvordan indsatsprogrammet kan gennemføres.

Sammen med bilag 2 findes på hjemmesiden baggrundsmateriale for planerne samlet i basisanalyse og tillæg til basisanalyse samt henvisning til kort over forekomst af de kortlagte og tilstandsvurderede naturtyper.

Bilag 3. Væsentlige naturforvaltningsmæssige opgaver

Ved igangsætningen af Natura 2000-planprocessen blev der identificeret en række væsentlige naturforvaltningsmæssige opgaver. På baggrund heraf blev der opstillet 4 sigtelinjer, der formulerer prioriteringen af den nødvendige indsats. Sigtelinjerne er forelagt og godkendt af Folketingets Miljø- og Planlægningsudvalg. Sigtelinjerne sætter dermed rammerne for Natura 2000-planlægningen.

De overordnede rammer er formuleret i nedenstående bilag. Teksten indgik i idéfasen for vand- og naturplanlægningen, juni – december 2007.

Antallet af naturtyper, der kortlægges og tilstandsvurderes er siden udvidet.

Væsentlige naturopgaver

Miljøministeriet har udarbejdet en oversigt over væsentlige naturforvaltningsmæssige opgaver i Natura 2000-planlægningen. Det er de opgaver, som tillægges den højeste prioritet i 1. planperiode fra 2010 til 2015:

Væsentlige naturforvaltningsmæssige opgaver i Natura 2000-planlægningen:

Danmark er ifølge Habitatdirektivet forpligtiget til at iværksætte de nødvendige foranstaltninger, der sikrer eller genopretter en gunstig bevaringsstatus for de naturtyper og arter, der udgør habitatområdernes udpegningsgrundlag.

Samtidig er Danmark forpligtet til, via gennemførelsen af Fuglebeskyttelsesdirektivet, at træffe egnede foranstaltninger med henblik på at beskytte yngle- og rasteområder for en række fuglearter.

Væsentlige trusler mod naturen

En række faktorer udgør de væsentligste trusler mod de direktivudpegede naturtyper og arter:

Næringsstofbelastning medfører markante forringelser af terrestriske naturtyper, søer, vandløb og kystnære farvande først og fremmest som følge af gødkning, afstrømning fra markarealer og kvælstofnedfald. Store mængder næringsstoffer i naturen fremmer ensartede næringskrævende artssamfund på bekostning af et alsidigt plante- og dyreliv og medfører forringede forhold for den biologiske mangfoldighed og naturtyper og arter;

Tilgroning ændrer på afgørende vis levevilkårene for en række plante- og dyrearter, herunder fuglene. Det truer også især lysåbne naturtyper som moser, enge, klitter, heder, overdrev men også egeskove ofte som følge af manglende eller utilstrækkelig drift;

Fragmentering skaber isolation af arternes bestande, hvorved de risikerer at uddø. Foruden et direkte tab af naturareal, forringes de eksisterende naturtypers tilstand og deres økologiske funktioner;

Udtørring er en vedvarende trussel mod mange våde naturtyper og de tilhørende arter som følge af en ændring i de naturlige vandforhold;

Invasive arter er ikke hjemmehørende arter, der spreder sig. De optager plads og fortrænger det oprindelige plante- og dyreliv og findes i dag på mange naturarealer;

Forstyrrelse kan være en afgørende faktor navnlig for truede og sårbare arter, der på grund af levevis og specifikke krav til levested, vil være følsomme overfor menneskelige aktiviteter. Ofte vil truslerne påvirke i samme retning. For eksempel er tilgroning ofte en effekt af næringsstof-belastning og udtørring, tillige er presset på mange arter højt på grund af fragmentering, og det øges yderligere med forekomst af for eksempel invasive arter og menneskelig forstyrrelse.

Overordnet målsætning

Målsætningen er, at de udpegede naturtyper og arter på sigt opnår "gunstig bevaringsstatus". Der skal opstilles en langsigtet målsætning for hvert af de udpegede Natura 2000-områder.

Målsætningen rækker udover 1. planperiode og beskriver en tilstand, der tager hensyn til potentialet i de lokale naturforhold og i de udpegede områder som helhed.

Sigtelinjer for indsatsen i 1. planperiode

Natura 2000-planen skal under hensynstagen til den overordnede målsætning opstille konkrete retningslinjer for indsatsen i 1. planperiode for hvert enkelt beskyttelsesområde. Det kan være en indsats, som strækker sig ud over planperioden, men som skal iværksættes nu.

Opfyldelsen af Habitat- og Fuglebeskyttelses-direktivernes krav om "gunstig bevaringsstatus" er en opgave, som strækker sig over lang tid og kræver en omfattende indsats. Det er derfor nødvendigt at prioritere og målrette indsatsen i den enkelte planperiode. Den nationale prioritering af indsatsen i 1. planperiode fokuserer på at sikre naturtilstanden for udpegede naturtyper og bestandene for udpegede arter. Der vil på baggrund af naturmæssige forskelligheder være regionale forskelle i gennemførelsen af indsatsen.

Sikring af naturtilstanden af eksisterende naturarealer og arter i beskyttelsesområderne

Ifølge direktiverne skal de naturtyper og arter, der udgør områdernes udpegningsgrundlag, have en gunstig bevaringsstatus. Der er således en forpligtigelse til at sikre naturen mindst samme tilstand som ved

direktivernes ikrafttræden. Dette kræver ofte en løbende driftsindsats og en vedvarende indsats mod næringsstofbelastningen på de eksisterende naturarealer for at opretholde eller genoprette dem i samme tilstand.

Sikring af de små naturarealer

De små naturarealer er ofte i dårlig naturtilstand, blandt andet fordi de er så små, at påvirkningen fra omgivende arealer har stor betydning. En udvidelse af små naturarealer indenfor beskyttelsesområderne samt eventuelt sammenkædning af arealer via spredningskorridorer og trædesten kan være nødvendig for at opretholde naturtilstanden også på længere sigt.

Sikring af naturtyper og levesteder som lovligt kan ødelægges

Der skal ske en sikring af de naturtyper og levesteder, der ikke er beskyttet mod aktiviteter, som direkte kan ødelægge dem. Det drejer sig for eksempel om skovens naturtyper og sten- og boblerev på havet. Der vil derudover være andre ikke beskyttede levesteder for visse af direktivernes arter, hvor en sikring kan være nødvendig, for eksempel for visse fuglearter.

Indsats for truede naturtyper og arter

For naturtyper og arter, hvis status på landsplan er i fare for at blive voldsomt forringet i 1. planperiode, og hvor der er en fare for, at de forsvinder fra den danske natur på sigt kan en egentlig naturgenopretningsindsats og/eller målrettet drift være nødvendig. Som eksempler på truede naturtyper og arter kan nævnes højmoser, eremit og sortterne.

Natura 2000-planlægningen fastlægger desuden retningslinjer for myndighedernes skønsmæssige beføjelser efter lovgivningen i øvrigt.

Natura 2000 og Vandrammedirektivet

Gennemførelsen af Vandrammedirektivet og vandplanerne forventes at bidrage til at imødegå nogle af ovennævnte trusler. Eksempelvis genskabes nye naturområder i ådale, og vandkvaliteten vil blive forbedret. Omfanget af synergieffekten mellem Natura 2000 og Vandrammedirektivet vil blive tydelig undervejs i planprocessen. For vandforekomster, der også er omfattet af Natura 2000-direktiverne, vil det strengeste af miljømålene være gældende.

Med målbekendtgørelsen er der fastlagt nærmere retningslinjer for fastsættelse af mål i Natura 2000-områderne og defineret en 5-trinskala for naturtilstanden i 18 lysåbne naturtyper. Et tilsvarende tilstandssystem er under udarbejdelse for de 10 skovnaturtyper og for direktivernes arter. På et senere tidspunkt vil et tilstandssystem for såvel de ferske som de marine naturtyper blive udarbejdet.

Bilag 4. Miljørapport for Natura 2000-planen
Miljørapport for Natura 2000-planen for område nr. N21 Ej-
strup Klit, Egvands Bakker og Lien med Underlien

- kan læses på Naturstyrelsen hjemmeside, se
www.naturstyrelsen.dk under opslag om plan for dette Natura 2000-
område

Natura 2000-plan

Naturstyrelsen
Haraldsgade 53
2100 København Ø
www.nst.dk